

ФУНКЦЫЯНАЛЬНАЯ РАЗНАСТАЙНАСЦЬ АБЗАЦА

Церанёў А.М.

*Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт інфарматыкі і радыёэлектронікі
г. Мінск, Рэспубліка Беларусь*

Дапіра Т.П. – выкладчык

Раскрываюцца паняцці: зносіны, пісьмовая камунікацыя, тэкст, пісьмовы тэкст, абзац. Разглядаецца функцыянал абзаца праз прыклады з розных тэкстаў. Абгрунтоўваецца важнасць драблення пісьмовых тэкстаў на асобныя блокі.

Зносіны — гэта ўзаемадзеянне людзей, пры якім удзельнікі не толькі перадаюць адзін аднаму пэўную інфармацыю, але і выказваюць эмоцыі, пачуцці, адзнакі, стаўленне адзін да аднаго, да таго, пра што яны кажуць, да абставінаў камунікацыі і г.д.

Пісьмовая камунікацыя — адзін з відаў зносінаў, працэс абмену інфармацыяй паміж людзьмі, які ажыццяўляецца з дапамогай пісьмовых паведамленняў: у форме электронных лістоў, тэкстаў рознага кшталту, артыкулаў, навуковых прац і іншых дакументаў.

Тэкст (ад лац.: textus «тканіна, сувязь, пабудова») — паведамленне, якое напісанае, надрукаванае (выказванае, абзац, раздзел твора і г. д.) або выказанае вусна, і якое характарызуецца сэнсавай і структурнай завершанасцю, і якое можна ўзнавіць, паўтарыць у тым самым выглядзе [1].

Пісьмовы тэкст — гэта тэкст, які ўвасабляецца ў пісьмовай форме і існуе ў сваю чаргу ў дзвюх разнавіднасцях (рукапіснай і друкаванай). Пісьмовы тэкст выступае ў форме маналога і застаецца на ўвесь час існавання матэрыялаў, на якіх ён напісаны. Ён, як правіла, максімальна стандартызаваны, нарміраваны і разгорнуты, паколькі мае багаты лексічны склад, шматпланавую семантычную арганізацыю, часцей выкарыстоўвае сінтаксічна складаныя сказы.

Абзац (ням.: Absatz — уступ) — фрагмент звязнага тэксту, які складаецца з адной або некалькіх фраз (сказаў) і характарызуецца адзінствам і адноснай завершанасцю зместу. Абзац афармляе пачатак новай думкі і сігналізуе пра заканчэнне папярэдняй. Асноўная функцыя абзаца — графічнае вылучэнне, афармленне кампазіцыйна-сінтаксічных адзінак тэксту. Падзел на абзацы залежыць ад аўтарскай задумкі, манеры выкладу матэрыялу, важнасці інфармацыі ў межах тэксту [2].

Асноўнымі функцыямі абзаца выступаюць кампазіцыйная, выдзяляльная, сэнсавая і эмацыйная.

Кампазіцыйная функцыя абзаца відавочная ў складаных сінтаксічных цэлых, кожная частка якіх (зачын, развіццё думкі, канцоўка) выносіцца ў асобны абзац. Такое драбленне тэксту звычайна сустракаецца ў навуковых працах, афіцыйна-справавых дакументах, творах публіцыстыкі. Напрыклад:

Асноўнай мэтай вучэбнага слоўніка з'яўляецца прадстаўленне даведачнай і нарматыўнай інфармацыі для пэўнай спецыяльнасці студэнтаў.

Слоўнік ўключае найбольш ужывальныя тэхнічныя тэрміны радыёэлектронікі і інфармацыйна-вымяральной тэхнікі рознай будовы (аднаслоўныя і шматслоўныя), размешчаныя паводле алфавіта і пададзеныя з захаваннем парадку слоў у іх складзе (напрыклад, Амплітудная модуляцыя, а не Модуляцыя амплітудная), з захаваннем усталёваных асаблівасцей іх ужывання.

Тэрміналагічны запіс тэрмінаў у слоўніку змяшчае наступныя катэгорыі: тэрміны на рускай мове, адпаведнікі тэрмінаў на беларускай, галіна выкарыстання, абрэвіятуры тэрмінаў, дэфініцыі тэрмінаў, кантэксты ўжывання [3, с.4].

Выдзяляльная функцыя абзаца найбольш ярка праяўляецца тады, калі ў асобны абзац выносіцца сказ-тэзіс, які пачынае думку, што пашыраецца ў далейшым. Гэта надае большую выразнасць мікратэме, якая ім зададзена:

У Беларусі навуковыя даследаванні і падрыхтоўка кадраў у галіне фізікі сістэматычна вядуцца з 1920-х гг.

У 1922 г. у БДУ было адкрыта фізіка-матэматычнае аддзяленне, пераўтворанае ў 1933 г. у асобны факультэт. У 1926 г. у Інстытуце беларускай культуры была створана кафедра фізікі, на аснове якой у 1931 г. арганізаваны Фізіка-тэхнічны інстытут Акадэміі навук Беларусі. У 1938 г. у БДУ на фізіка-матэматычным факультэце арганізаваны кафедры агульнай, тэарэтычнай, рэнтгенафізікі і электрамагнітных ваганняў [4, с.6].

Блізкая да выдзяляльнай з'яўляецца сэнсавая функцыя, якая рэалізуецца ў тых выпадках, калі мікратэма першага абзаца знаходзіць свой працяг і паясненне ў наступным:

Распрацоўкі Леанарда Васільева – заснавальніка айчыннай школы ў галіне цеплавых труб – ёсць у кожным хатнім камп'ютары.

Тое, што стварае ён, цяпер ёсць у кожным хатнім камп'ютары і амаль у кожным касмічным апарате. У лабараторыі Леанарда Васільева законы фізікі працуюць па законах рынку.

Цеплавые помпы беларускай вытворчасці, да прыкладу, зацікавілі арабскіх шэйхаў. Там, дзе сярэдняя тэмпература ў годзе за 30, без кандыцыянера не абысціся.

Пры гэтым распрацоўкі Леанарда Васільева дазваляюць не толькі зарабляць, але і эканоміць мільёны [4, с.58].

Эмацыйная функцыя абзаца – гэта здольнасць абзаца выклікаць эмацыйную рэакцыю ў чытача. Такая функцыя відавочная пры драбленні тэксту на кароткія і звышкароткія абзацы, якія фарміруюць агульную танальнасць выкладу і выяўляюць узрушэнне аўтара. Напрыклад:

Лёгка нарадзіць, ды нялёгка ўскарміць. І нашы продкі ведалі гэта не горш за нас. Таму і шукалі розныя спосабы, каб памагчы самім сабе.

Так, напрыклад, першую кашульку свайму дзіцяці маці імкнулася шыць не з новага палатна, а са старызны і так, каб у ёй не было ні каўнерыка, ні рубца з наваротам. Тады, лічылася, дзіця будзе расці паслухмянае і ласкавае.

Немалаважнае значэнне меў выбар належнага імя. Не дзень і не два, а, здаралася, тыдзень, месяц думалі, абмяркоўвалі бацькі, а то і ўся сям'я, сваякі, як назваць сына ці дачку, будучага гаспадара ці гаспадыню.

59-я научная конференция аспирантов, магистрантов и студентов БГУИР, 2023

Малых дзяцей у сям'і любілі. Лепшая яда, цяплейшае адзенне, самыя добрыя, ласкавыя словы — ім.

Дзіця яшчэ не разумела амаль нічога, а з ім размаўлялі так, быццам яно разумела ўсё: ласкава, як ні з кім, усміхаючыся, вымаўляючы на свой лад кожнае слова. І песні спявалі, ды як: саму душу ўкладвалі.

І так прывучалі дзіця да жывога слова, што яно, не ўмеючы яшчэ размаўляць, не заўсёды ўлоўліваючы сэнс, ляжала ў калысцы і перад сном спявала на свой лад пачутыя ад маці і бацькі песні. [5].

Трэба адзначыць, што функцыі абзаца ў тэксце не рэалізуюцца адасоблена адна ад другой. Як правіла, выдзяляльная функцыя спалучаецца з сэнсавай і эмацыйнай. Кампазіцыйная суправаджаецца выдзяляльнай і г.д.

Драбленне тэксту на абзацы — гэта важны элемент пісьмовай камунікацыі. Абзацы з'яўляюцца асноўнымі будаўнічымі блокамі тэксту, якія дапамагаюць арганізаваць інфармацыю ў лагічную і паслядоўную структуру.

Такім чынам, драбленне асобнага тэксту на пэўныя абзацы дапамагае правільна ўспрыняць яго змест, дапамагае дынамізаваць ці запаволіць падзейны план, падкрэсліць істотныя элементы паведамлення, адчуць эмацыянальны настрой аўтара ці герояў мастацкага твора, паляпшае яго візуальны выгляд.

Спіс выкарыстаных крыніц:

1. Тэкст [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <https://be.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D1%8D%D0%BA%D1%81%D1%82> .– Дата доступу: 09.04.2023.

2. Абзац [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <https://be.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%B1%D0%B7%D0%B0%D1%86> .– Дата доступу: 09.04.2023.

3. Буракова, М. У. Руска-беларускі слоўнік тэрмінаў радыёэлектронікі і інфармацыйна-вымяральной тэхнікі / М. У. Буракова, Ю. В. Крышнёў. – Гомель : ГДТУ імя П. В. Сухого, 2018. – 51 с.

4. Дзятко, Д. В. Беларуская мова: тэрміналогія фізікі і матэматыкі: вучэб.-метад. дапам. / Д. В. Дзятко, М. К. Чаеўская, А. М. Муравіцкая. – Мінск : БДУ, 2016.

5. Беларускія тэксты: народная педагогіка: Барыс Сачанка [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: https://teksty.sevelev.com/post/%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B0%D1%8F_%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B0/ .– Дата доступу: 09.04.2023.